

Makale Türü	Başvuru Tarihi	Kabul Tarihi	Online Yayın Tarihi
Araştırma Makalesi	07.02.2022	14.04.2022	29.06.2022

AKSARAY İLİNDEKİ EBEVEYNLERİN 1-5 YAŞ ARASI ÇOCUKLARDA GÖRÜLEBİLEN EV KAZALARINDAKİ GÜVENLİK ÖNLEMLERİ KONUSUNDA BİLGİ DÜZEYLERİ

Mehmet Semih Demirtaş¹

¹ Aksaray Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Polikliniği

Özet

Önlenebilir ev kazaları kendini koruma yetisine sahip olmayan 0-5 yaş arası çocuklarda daha belirgin olmak üzere mortalite/morbiditeye sebep olabilen, alınabilecek doğru ve basit tedbirlerle önlenebilir çocukluk çağının önemli bir problemidir. Bu çalışmanın amacı ebeveynlerin çocuklarla ilgili ev içerisinde görülebilecek olan kazalarındaki güvenlik önlemlerine ilişkin bilgi düzeyini değerlendirmektir. Çalışma tanımlayıcı ve prospektif tipte bir çalışma olup, Aksaray Üniversitesi Eğitim Araştırma Hastanesi Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Polikliniklerine Ocak 2021-Temmuz 2021 arasında başvuran 1-5 yaş arası sağlıklı çocuklara sahip toplamda 265 ebeveyn ile yapıldı. Verilerin toplanmasında anket uygulanması yapılmıştır. Katılımcıların %23.4'i (62 kişi) erkek, %76.6'i (134 kişi) kadındı. Ebeveynlerin yaş ortalaması 31±4.6; erkeklerde 32.4±4.5, kadınlarda ise 30.5±4.6 idi. Banyo ve tuvalet zeminini ıslak bırakmadığı belirtenler %77.4; temizlik eşyalarının çocuklarının ulaşamayacağı yerlerde saklayanların yüzdesi %68,7 idi. Mobilyaların sivri uçları ve köşelerini korumaya alanların ve BPA/PCBs gibi kimyasal kanserojen içeren oyuncak almadığını bilenlerin üniversite mezunlarında daha yüksek olarak saptadık (p=0.001 ve 0.002, sırasıyla). Ebeveynlerin ev içerisinde çocukların maruz kalabileceği kazalar konusunda bilinçlendirilmesi ve bu konuda eğitimler verilmesi gerekmektedir. Başta sağlık alanında hizmet veren profesyoneller olmak üzere, ebeveynler ile temas halinde olan diğer kurumların multidisipliner bir yaklaşım ile ebeveynlere yönelik olarak, ev kazaları konusunda eğitici programlar yapılmalıdır.

Anahtar Kelimeler: Ev kazaları, Çocuk, Ebeveyn, Güvenlik önlemleri, Çocuk kazaları

THE KNOWLEDGE LEVEL OF PARENTS IN AKSARAY PROVINCE ABOUT SAFETY PRECAUTIONS IN HOUSEHOLD ACCIDENTS THAT CAN BE SEEN IN CHILDREN AGED 1-5

Abstract

Preventable home accidents are an important problem of childhood, which can cause mortality/morbidity, especially in children aged 1-5, who do not have the ability to protect themselves, and which can be prevented with correct and simple measures. The aim of this study is to evaluate the level of knowledge of parents about safety measures in household accidents involving children aged 1-5 years. The study is a descriptive and prospective study and was conducted with a total of 265 parents with healthy children aged 1-5 years, who applied to the Aksaray University Training and Research Hospital Pediatric Polyclinics between January- July 2021. A survey was applied to collect the data. 23.4% (62 persons) of the participants were male and 76.6% (134 persons) were female. The mean age of the parents was 31±4.6; it was 32.4±4.5 in males and 30.5±4.6 in females. Those who didn't leave the bathroom and toilet floors wet were 77.4%, kept cleaning items out of the reach of children 68.7. We found that those who protect the sharp ends and corners of the furniture and know that they don't buy toys containing chemical carcinogens such as BPA/PCBs were higher in university graduates (p=0.001- 0.002, respectively). It is necessary to raise awareness of the parents about the accidents that their children may be exposed to at home and to provide training on this subject. Educational programs on household accidents should be made for parents with a multidisciplinary approach of other institutions in contact with parents, especially professionals in the field of health.

Key Words: Home accidents, Child, Parent, Safety precautions, Child accidents

Sorumlu Yazar: Mehmet Semih Demirtaş Aksaray Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Polikliniği, Aksaray, Türkiye, md.semihdemirtas@gmail.com

GİRİŞ

Ev içerisinde meydana gelen istenmeyen yaralanmalar, genellikle güvenlik önlemleri ve uygun eğitim ile önlenemeyen olaylardan kaynaklanır (Theurer & Bhavsar, 2013). Çocukluk çağında güvenlik ihmali sonucu görülen kazaların önde gelen ölüm nedeni olmaya devam etmektedir ve Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) verilerine göre önde gelen dördüncü ölüm nedenidir (Organization, 2017). Ev içerisinde görülen kazaların hastane, sosyal kurumlar gibi devletin resmi kayıt alma organlarında düşük oranda saptanması ebeveynlerin farkındalık düzeyi ve kaza algılama farklılıklarından kaynaklıdır. Ülke ve bölge bazında değişiklik gösteren ev kazalarının prevalansı İtalya, Almanya ve İsviçre’ de %25 civarında görülmekte iken, ülkemizde bölgesel bazlı yapılan çalışmalarda bu oran %3-24 civarında görüldüğü bildirilmiştir (Bauer, Steiner, Kisser, Macey, & Thayer, 2014; Şahiner, 2009). Ebeveynlerin zamanında alabileceği önlemler ile, 5 yaş altı çocuklarda morbidite ve mortaliteye sebep olabilen ev kazalarının insidansında azalmaya neden olacaktır (Watson & Errington, 2016).

Çocuklarda büyüme ve gelişme sürecinin devam eden bir dönem olması, onların süt çocukluğu dönemi belirgin olmak üzere düşme, çarpma gibi ev kazalarına maruziyetini artırmaktadır. Psikososyal ve kognitif gelişimlerinin belirgin olarak devam ettiği süt çocukluğunda daha belirgin olmak üzere yenilikleri öğrenme arzusu onların bu maruziyet durumlarını artırmaktadır (Conk, Başbakkal, Bal Yılmaz, & Bolışık, 2013). Ayrıca çocukların tehlikelere karşı farkındalıklarının olmaması, çevresel risk etmenlerini ayırt edememeleri ve kendilerini koruyabilme kapasitelerinin yeterli olmamasından kaynaklı olarak ev kazaları açısından yüksek riske sahiptirler (Karatepe & Nalan, 2013).

Kasıtsız yaralanmalar için risk ve koruyucu faktörlerin araştırılması, önleme çabalarının etkisini ve uygulanmasını artırabilir. Çocukların evdeki potansiyel tehlikelere karşı durumunu anlamak, kazaları önleme stratejilerinin nasıl geliştirilebileceğine, aile bireylerine yönelik yaklaşım tarzının nasıl belirlenebileceği konusunda yardımcı olacaktır (Nicolais, 2014).

Bu çalışmanın amacı ebeveynlerin çocuklarla ilgili ev içerisinde meydana gelebilecek olan ev kazalarındaki güvenlik önlemlerine ilişkin bilgi düzeyini değerlendirmektir.

YÖNTEM

Araştırma modeli

Bu çalışma ebeveynlerin 1-5 yaş arası çocuklarda ev içerisinde meydana gelebilecek olan kazalar ile ilgili bilgi düzeylerini değerlendirmek için; tanımlayıcı ve prospektif tipte planlanmış bir çalışmadır.

Evren-Örneklem

Araştırmanın evrenini Aksaray Üniversitesi Eğitim Araştırma Hastanesi Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Polikliniklerine Ocak 2021-Temmuz 2021 arasında başvuran 1-5 yaş arası sağlıklı çocuklara sahip toplamda 265 ebeveyn ile yapıldı.

Çalışmaya 1 yaşın altında çocuğu bulunan aileler, çocuğun özgürce hareket kabiliyetini engelleyen Serabral Palsi, Spinal Muskuler Atrofi (SMA), osteogenezis imperfecta gibi hastalığa sahip olan fiziksel engel durumları olan çocuklar ile, Otizm spektrum bozukluğu ve ağır mental retardasyonu olan hastaların aileleri çalışmaya dahil edilmedi.

Veri Toplama Araçları

Verilerin toplanmasında anket uygulanması yapılmıştır. Uygulanan anket iki kısımdan oluşmakta olup, ilk kısımda katılımcıların demografik bilgileri soruldu. Katılımcıların yaş, eğitim düzeyi, çalışma tipi, yaşadığı bölge ve sahip oldukları çocuk sayıları soruldu.

Anketin 2. Kısımında ise ev içerisinde sık görülen kaza durumlarına yönelik alınan tedbir ve sorular katılımcılara 3 seçenekli olacak şekilde (evet, hayır, bilgim yok) yöneltilmiştir. Bunlar: “Banyo ve tuvalet zeminini ıslak bırakmama; Çocuğu banyo yaptırma esnasında yalnız bırakmama (telefon, kapı zili gibi...); Banyoda kullanılan kova içinde su bırakmamak; Evde kullanılan temizlik eşyaları çocukların kolayca erişemeyeceği yüksekliktedir; Halıların altına kaymasının önleyici destek sağlanmıştır; Mobilya köşeleri ve sivri uçlu noktaların tehlikesini önleme; Çok küçük (yutabileceği) oyuncaklar kaldırılmıştır; Keskin veya sivri uçlu oyuncak bulundurmama; Sağlığa zararlı olan Bisfenol A (BPA), Poliklorlu bifeniller (PCBs) gibi kanserojen maddelerin oyuncaklarda bulunmadığını bilmekteyim; Pencereler yarı açılabilir veya emniyet mandalları mevcuttur; Devrilebilecek olan aletler duvarlara sabitlenmiştir” şeklinde olup katılımcılara sorulmuştur.

Verilerin Analizi

Çalışmada elde edilen veriler ortanca (min-mak.), ortalama (standart sapma) ve sayı (yüzde) ile verildi. Normal dağılıma uygunluk Shapiro-Wilk testi ile bakıldı. Normal dağılıma uymadığı nitel verinin kullanıldığı bağımsız iki grubun karşılaştırıldığı durumlarda Pearson ki-kare, uygun yerlerde ise Fisher kesin ki-kare testi kullanıldı. İstatistik analizlerde $p < 0.05$ değeri istatistiksel olarak anlamlı kabul edildi. Analizlerde IBM SPSS istatistik 22.0 programı kullanılmıştır.

BULGULAR

Çalışma yaşları 18-44 arasında değişen toplamda 256 katılımcı ile yapıldı. Katılımcıların %23.4'i (62 kişi) erkek, %76.6'i (134 kişi) kadındı. Ebeveynlerin yaş ortalaması 31 ± 4.6 ; erkeklerde 32.4 ± 4.5 , kadınlarda ise 30.5 ± 4.6 idi. Katılımcıların %68.3'i şehirde, %31.7'si kırsal alanda ikamet etmekteydi. Üniversite mezunu olan 53 kişi (%20), lise mezunu 113 kişi (%42.6), ortaokul (8. Sınıf) mezunu 74 kişi (%27.9), ilkokul mezunu 21 kişi (%7.9) ve 4 kişi (%1.5) eğitim almadığını belirtti. Katılımcıların %43.4'ü tam gün, %21.5'i yarım gün, %35.1'i ise çalışmadığını belirtti. Çocuk sayısına göre bakıldığında 1 çocuğu olan 67 kişi (%25.3), 2 çocuğu olan 137 kişi (%51.4), 3 çocuğu olan 47 kişi (%17.7) ve ≥ 4 çocuğu olan 14 kişi (%5.3) mevcuttu (Tablo 1).

Banyo ve tuvalet zeminini ıslak bırakmadığını belirtenler %77.4; temizlik eşyalarının çocuklarının ulaşamayacağı yerlerde saklayanlar %68.7; halıların kaymasını önlemek için altına halı tutucu yerleştirenler yüzdesi ise %52.1 idi. Çocukların yutabileceği çok küçük oyuncukları ortada bırakmama %94.3; keskin veya sivri uçlu oyuncak bulundurmadığını söyleyen ebeveynlerin oranı %94 idi (Tablo 2).

Sahip olunan çocuk sayısı 1 ve 2 çocuk sahibi olanlar ile 3 ve daha fazla çocuk sahibi olanlar şeklinde 2 grup halinde tekrar kategorize edilip kazalar arasındaki ilişki irdelendiğinde: pencerelerin yarı açılabilir veya emniyet mandalları olması gerektiğini belirten 1 ve 2 çocuk sahibi ebeveynlerde %78.4 ($s=160$), ≥ 3 sahibi olanlarda ise bu oran %58.3 ($s=35$) olarak anlamlı bulduk ($p=0.002$). Çocuğun banyo yaptırma sırasında yalnız bırakılmayacağını belirtenlerin oranı ≥ 3 sahibi olanlarda %98.3 ($s=59$), 1 ve 2 çocuk sahibi ebeveynlerde ise %90.7 ($s=185$) idi ($p=0.049$). Sahip olunan çocuk sayısı ile diğer ev kazaları arasında başka anlamlı ilişki saptanmadı (Tablo 2).

Tablo 1. Ebeveynlerin sosyodemografik bilgileri

Özellikler		Sayı	%
Cinsiyet	Kadın	203	76.6
	Erkek	62	23.4
Yaş	Kadın	30.5±4.6	
	Erkek	32.4±4.5	
Yaşanılan bölge	Şehir	181	68.3
	Kırsal	84	31.7
Çocuk sayısı	1	67	25.3
	2	137	51.7
	3	47	17.7
	>4	14	5.3
	Eğitim almamış	4	2
Eğitim durumu (Kadın)	İlkokul	19	9.4
	Ortaokul (8.sınıf)	48	23.6
	Lise	97	47.8
	Üniversite ve üzeri	35	17.2
Eğitim durumu (Erkek)	İlkokul	2	3.2
	Ortaokul (8.sınıf)	26	41.9
	Lise	16	25.8
	Üniversite ve üzeri	18	29
Çalışma Durumu (Kadın)	Tam gün	73	36
	Yarım gün	40	19.7
	Çalışmıyorum	90	44.3
Çalışma Durumu (Erkek)	Tam gün	42	67.7
	Yarım gün	17	27.4
	Çalışmıyorum	3	4.8

Sahip olunan çocuk sayısı 1 ve 2 çocuk sahibi olanlar ile 3 ve daha fazla çocuk sahibi olanlar şeklinde 2 grup halinde tekrar kategorize edilip kazalar arasındaki ilişki irdelendiğinde: pencerelerin yarı açılabilir veya emniyet mandalları olması gerektiğini belirten 1 ve 2 çocuk sahibi ebeveynlerde %78.4 (s=160), ≥ 3 sahibi olanlarda ise bu oran %58.3 (s=35) olarak anlamlı bulduk (p=0.002). Çocuğu banyo yaptırma sırasında yalnız bırakılmayacağını belirtenlerin oranı ≥ 3 sahibi olanlarda %98.3 (s=59), 1 ve 2 çocuk sahibi ebeveynlerde ise %90.7 (s=185) idi (p=0.049). Sahip olunun çocuk sayısı ile diğer ev kazaları arasında başka anlamlı ilişki saptanmadı (Tablo 2).

Tablo 2. Ev içerisinde görülebilecek olan kaza durumlarına etki eden faktörler

		Çalışma durumu			Yaş				Yaşanılan Bölge			
		Çalışıyor* s=172 (%)	Çalışmıyor s=93 (%)	p	17-24 s=23 (%)	25-32 s=131 (%)	33-40 s=103 (%)	41-48 s=8 (%)	p	Şehir s=181 (%)	Kırsal s=84 (%)	p
Banyo ve tuvalet zeminini ıslak bırakmama	Evet	134 (77.9)	71 (76.3)	0.844	17 (73.9)	104 (79.4)	76 (73.8)	8 (100)	0.663	138 (76.2)	67 (79.8)	0.808
	Hayır	38 (22.1)	22 (22.6)		6 (26.1)	27 (20.6)	27 (26.2)	0 (0)		43 (23.8)	17 (20.2)	
Çocuğu banyo sırasında yalnız bırakmama	Evet	158 (91.9)	87 (93.5)	0.266	20 (87)	123 (93.9)	94 (91.3)	8 (100)	0.523	167 (92.3)	78 (92.9)	0.865
	Hayır	14 (8.1)	6 (6.5)		3 (13)	8 (6.1)	9 (8.7)	0 (0)		14 (7.7)	6 (7.1)	
Banyoda kullanılan içinde bırakmamak	Evet	131 (76.2)	73 (78.5)	0.412	16 (69.6)	106 (80.9)	76 (73.8)	6 (75)	0.354	142 (78.5)	62 (73.8)	0.702
	Hayır	41 (23.8)	20 (21.6)		7 (30.4)	25 (19.1)	24 (23.3)	2 (25)		39 (21.5)	22 (26.2)	
Temizlik aletleri çocukların ulaşamayacağı yerlerde dir.	Evet	122 (70.9)	60 (64.5)	0.283	15 (65.2)	89 (67.9)	74 (71.8)	4 (50)	0.585	122 (67.4)	60 (71.4)	0.511
	Hayır	50 (29.1)	33 (35.5)		8 (34.8)	42 (32.1)	29 (28.2)	4 (50)		59 (32.6)	24 (28.6)	
Halıların altına kaymasını engellemek için halı tutucu yerleştirme	Evet	86 (50)	52 (55.9)	0.085	12 (52.2)	66 (50.4)	59 (57.3)	6 (75)	0.645	98 (54.1)	40 (47.6)	0.349
	Hayır	86 (50)	41 (44.1)		11 (47.8)	65 (49.6)	44 (41.7)	2 (25)		83 (44.8)	44 (52.4)	
Mobilya köşeleri ve sivri uçlu noktaların tehlikesini önleme	Evet	97 (56.4)	47 (51.6)	0.455	12 (52.2)	67 (50.1)	61 (59.2)	5 (62.5)	0.621	97 (53.6)	48 (57.1)	0.589
	Hayır	75 (43.6)	16 (48.4)		11 (47.8)	64 (48.9)	42 (40.8)	3 (37.5)		84 (46.4)	36 (42.9)	
Çocukların yutabileceği küçük oyuncakları ortada bırakmama	Evet	163 (94.8)	87 (93.5)	0.682	23 (100)	125 (95.4)	96 (93.2)	6 (75)	0.057	171 (94.5)	79 (94)	0.889
	Hayır	9 (5.2)	6 (6.5)		0 (0)	6 (4.6)	7 (6.8)	2 (25)		10 (5.5)	5 (6)	
Keskin veya sivri uçlu oyuncak bulundurmama	Evet	163 (94.8)	86 (92.5)	0.454	22 (95.7)	123 (93.9)	96 (93.2)	8 (100)	0.865	171 (94.5)	78 (92.9)	0.607
	Hayır	9 (5.2)	7 (7.5)		1 (4.3)	8 (6.1)	7 (6.8)	0 (0)		10 (5.5)	6 (7.1)	
BPA, PCBs gibi kimyasal kanserojen içeren oyuncak almama	Evet	85 (49.4)	54 (58.1)	0.296	12 (56.5)	67 (50.1)	57 (55.3)	2 (25)	0.195	100 (55.2)	39 (46.4)	0.376
	Hayır	27 (15.7)	15 (16.1)		2 (8.7)	20 (15.3)	16 (15.5)	4 (50)		26 (14.4)	16 (19)	
	Bilgim yok	60 (34.9)	24 (25.8)		8 (34.8)	44 (33.6)	30 (29.1)	2 (25)		55 (30.4)	29 (34.5)	
Pencerelerin açılabilir veya emniyet mandalları olması gerekir	Evet	131 (76.2)	65 (69.9)	0.267	16 (69.6)	91 (69.5)	84 (81.6)	5 (62.5)	0.155	132 (72.9)	64 (76.2)	0.573
	Hayır	41 (23.8)	28 (30.1)		7 (30.4)	40 (30.5)	19 (18.4)	3 (37.5)		59 (27.1)	20 (23.8)	
Devrilebilecek olan aletler duvara montelenmiştir	Evet	95 (55.2)	52 (55.9)	0.761	14 (60.9)	70 (53.4)	61 (59.2)	6 (75)	0.439	98 (54.1)	49 (58.3)	0.664
	Hayır	77 (44.8)	41 (44.1)		9 (39.1)	61 (46.6)	42 (40.8)	2 (25)		83 (44.8)	35 (41.7)	

*Tam gün ve yarım gün çalışanlar birleştirildi.

‡Lisans öncesi eğitim alan gruplar (lise, ortaokul, ilkokul) birleştirildi.

ª1-2 çocuk sahibi olanlar ≤2; 3 ve ≥4 olanlar ve ≥3 çocuk sahibi olacak şekilde sınıflandırıldı.

β p<0.05

Tablo 2'nin devamı. Ev içerisinde görülebilecek olan kaza durumlarına etki eden faktörler

		Cinsiyet		p	Eğitim		p	Çocuk sayısı ^a		p
		Kadın s=203 (%)	Erkek s=62 (%)		Lisans öncesi [‡] s=212 (%)	Üniversite s=53 (%)		≤2 s=204 (%)	≥3 s=60 (%)	
Banyo ve tuvalet zeminini ıslak bırakmama	Evet	158 (77.8)	47 (75.8)	0.448	157 (74.1)	48 (90.6)	0.034^β	157 (77)	48 (20)	0.861
	Hayır	45 (22.2)	15 (24.2)		53 (25.9)	5 (9.4)		43 (23)	12 (20)	
Çocuğu banyo sırasında yalnız bırakmama	Evet	188 (92.6)	57 (91.9)	0.860	195 (92)	49 (92.5)	0.876	185 (90.7)	59 (98.3)	0.049^β
	Hayır	15 (7.4)	5 (8,1)		17 (8)	5 (7.5)		19 (9.3)	1 (1.7)	
Banyoda kullanılan kova içinde su bırakmamak	Evet	158 (77.8)	46 (74.2)	0.457	165 (77.8)	39 (73.6)	0.725	159 (77.9)	45 (75)	0.838
	Hayır	45 (22.2)	16 (25.8)		47 (22.2)	14 (26.4)		45 (22.1)	15 (25)	
Temizlik aletleri çocukların ulaşamayacağı yerlerde.	Evet	142 (70)	40 (64.5)	0.419	147 (69.3)	35 (66)	0.643	144 (70.6)	37 (61.7)	0.191
	Hayır	61 (30)	22 (35.5)		15 (30.7)	18 (34)		60 (29.4)	23 (38.3)	
Halıların altına kaymasını engellemek için halı tutucu yerleştirme	Evet	107 (51.7)	33 (53.2)	0.728	101 (47.6)	37 (69.8)	0.014^β	108 (52.9)	31 (51.7)	0.620
	Hayır	96 (47.3)	29 (46.8)		111 (52.4)	16 (30.2)		96 (47.1)	29 (48.3)	
Mobilya köşeleri ve sivri uçlu noktaların tehlikesini önleme	Evet	112 (55.2)	33 (53.2)	0.778	105 (49.5)	40 (75.5)	0.001^β	111 (54.4)	33 (55)	0.936
	Hayır	91 (44.8)	29 (46.8)		107 (50.5)	13 (24.5)		93 (45.6)	27 (45)	
Çocukların yutabileceği çok küçük oyuncukları ortada bırakmama	Evet	192 (94.6)	58 (93.5)	0.758	201 (94.8)	49 (92.5)	0.506	195 (95.6)	54 (90)	0.100
	Hayır	11 (5.4)	4 (6.5)		11 (5.2)	4 (7.5)		9 (4.4)	6 (10)	
Keskin veya sivri uçlu oyuncak bulundurmama	Evet	192 (94.6)	57 (91.9)	0.444	198 (93.4)	51 (96.2)	0.439	191 (93.6)	57 (95)	0.695
	Hayır	11 (5.4)	5 (8,1)		14 (6.6)	2 (3.8)		13 (6.4)	3 (5)	
BPA, PCBs gibi kimyasal kanserojen içeren oyuncak almama	Evet	105 (51.7)	34 (54.8)	0.764	99 (46.7)	40 (75.5)	0.001^β	102 (50)	36 (60)	0.357
	Hayır	34 (16.7)	8 (12.9)		36 (17)	6 (11.3)		35 (17.2)	7 (11.7)	
	Bilgim yok	64 (31.5)	20 (32.3)		77 (36.3)	7 (13.2)		67 (32.8)	17 (28.3)	
Pencerelerin yarı açılabilir veya emniyet mandalları olması gerekir	Evet	151 (74.4)	45 (72.6)	0.777	161 (75.9)	35 (66)	0.142	160 (78.4)	35 (58.3)	0.002^β
	Hayır	52 (25.6)	17 (27.4)		51 (24.1)	18 (34)		44 (21,6)	25 (41.7)	
Devrilebilecek olan aletler duvara montelenmiştir	Evet	121 (59.6)	26 (41.9)	0.013^β	116 (54.7)	31 (58.5)	0.793	114 (55.9)	32 (53.3)	0.800
	Hayır	82 (40.4)	36 (58.1)		96 (45.3)	22 (41.5)		90 (44.1)	28 (46.7)	

*Tam gün ve yarım gün çalışanlar birleştirildi.

[‡]Lisans öncesi eğitim alan gruplar (lise, ortaokul, ilkokul) birleştirildi.

^a1-2 çocuk sahibi olanlar ≤2; 3 ve ≥4 olanlar ve ≥3 çocuk sahibi olacak şekilde sınıflandırıldı.

^β p<0.05

Çalışmamızda sık karşılaşılan ev kazalarıyla cinsiyet faktörü karşılaştırılmış: Evde devrilebilecek olan aletlerin duvara montelendiğini belirten kadınlarda 121 (%59.6), erkeklerde ise 26 kişiydi (%41.9) (p=0.013). Cinsiyet faktörü ile evde görülen diğer kaza nedenleri arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Verilerimizdeki yaş değişkenimiz 17-24, 25-32, 33-40 ve 41-47 arasında olacak şekilde 4 sınıfta; çalışma durumu ise çalışanlar (tam ve yarım gün) ve çalışmayanlar olarak 2 sınıfta tekrar kategorize edilmiştir. Kategorize edilen yaş değişkenleri ve çalışma durumu ile kazalar arasında anlamlı ilişki gösterilememiştir (Tablo 2).

Katılımcıların eğitim durumu üniversite mezunu ve üniversite mezunu olmayanlar olarak 2 grup altında analiz edildiğinde: halıların kaymasını önlemek için altına halı tutucu yerleştirenler üniversite mezunları arasında %69.8 (s=37), diğer grupta ise %47.6 (s=101) idi (p=0.014). Mobilyaların sivri uçları ve köşelerini korumaya alanlar üniversite grubunda %75.5 (s=40), diğer grupta %49.5 (s=105) olarak anlamlı saptandı (p=0.001). Sağlığa zararlı olan Bisfenol A (BPA), Polikarbonlu bifeniller (PCBs) gibi kimyasal kanserojen içeren oyuncak almadığını belirten üniversite grubunda %75.5 (s=40) iken, diğer grupta bu oran %46.7 (s=99) olarak anlamlı saptandı (p=0.002) (Tablo 2).

TARTIŞMA

Önlenebilir ev kazaları kendini koruma yetisine sahip olmayan 0-5 yaş arası çocuklarda daha belirgin olmak üzere mortalite/morbiditeye sebep olabilen, alınabilecek doğru ve basit tedbirlerle önlenebilir çocukluk çağının önemli bir halk sağlığı sorunudur. Gelişmiş ülkelerde 0-18 yaş arası çocuk ölümlerinin yaklaşık %'40'unu, gelişmekte olan ve az gelişmiş ülkelerde ise çocuk ölümlerinin %90'ından fazlası, ev kazalarının önemli bir yer tuttuğu, çocukluk çağındaki yaralanmalar sonucunda meydana gelmektedir (Demirtas, 2021; Jullien, 2021; Organization, 2017). Bu sonuç bize ülkenin refah seviyesinin kazaları önleme konusunda tek başına yeterli olmadığını, gerekli tedbir ve önlemlerin erken dönemde alınması gerekliliğini göstermiştir.

Annelerin çalışma durumları ve ev kazaları konusunda yapılan araştırmalarda (Abd El-Aty, Moftah, Ibrahim, & Hassanen, 2005; Ibrahim, 2004), annesi ev hanımı olan çocukların daha fazla ev kazalarına maruz kaldığını gösterirken, Kahire merkezli yapılan başka bir çalışmada ise çalışan annelerde ev kazalarına maruz kalan çocukların daha fazla olduğu iddia edilmiştir (Mohammed, Mohammed, & Byoumi, 2013). Ülkemizde Büyük ve Atak' ın (Atak, Karaoglu, Korkmaz, & Usubütün, 2010; Büyük, Çavuşoğlu, & Teker, 2015) ev kazalarına yönelik tanımlama ölçeği ile yaptıkları çalışmalarında annelerin ev hanımı olması durumunda

puanlarının fazla olduklarını bulmuşlardır. İnanç ve ark. (İnanç et al., 2008) yaptığı çalışmada ise annenin çalışma durumunun ev kazalarına bağlı yaralanma riskini etkilemediğini göstermiştir. Çalışmamızda ebeveynlerin çalışma durumunun ev kazaları konusundaki farkındalıklarını etkilemediğini bulduk.

Evde yaşanabilecek kazalar önleme konusunda deneyim ve sorumluluk ön planda yer almaktadır. Çocuğun bakımını üstlenen ebeveynlerin onların kendilerini korumadaki yetersizliklerinin farkında olduğundan dolayı daha fazla ihtimama gösterirler. Çocukların bakımlarıyla birlikte çocuklarıyla daha fazla vakit geçiren annelerin çocuklarına olan koruma algıları daha fazla olmaktadır (Inbaraj, Rose, George, & Bose, 2017; Mayes, Roberts, & Stough, 2014). Özmen ve ark. (Özmen, Ergin, Şen, & Çetinkaya, 2007) 0-6 yaş çocuğu olan anneler ile yaptığı çalışmasında, çocukları ev kazası geçiren annelerin ev kazaları konusunda daha fazla kaza bildiği ve annelerin deneyimledikleri olayların bu bilgi düzeyinde etkili olduğunu vurgulamıştır. Çalışmamızda devrilebilecek olan eşyaların duvara montelenmesi gerektiğini belirten ebeveynler arasında annelerin daha fazla bilgi sahibi olması, annelerin deneyim ve gözlemleri ile ilgili olduğu söylenebilir.

Ebeveynler çocuklarına yönelik kazaların potansiyel zararını anlarılarsa, çevresel tehlikeleri azaltmak için önlem alma olasılıklarının daha yüksektir (Mayes et al., 2014). Ev kazalarını önleme programı ile ilgili yapılan bir çalışmada, annelere verilen eğitim sonrasında ev kazalarına yol açabilecek olan faktörlerin etkili bir şekilde azaldığı tespit edilmiştir (Yıldırım & Kublay, 2016). Amerika Birleşik Devletlerinde yapılan çalışmalarda eğitim alma durumu daha yetersiz olan göçmen çocukların kazaya maruziyet oranının daha fazla olduğu belirtilmiştir (Flores et al., 2002; Pressley et al., 2009; Slemaker, Espeleta, Heidari, Bohora, & Silovsky, 2017). Ülkemizde ev kazaları ile ilgili yapılan çalışmalarda annelerin eğitim seviyelerinin arttığı durumlarda, kazalara yönelik olarak daha fazla önlem aldıkları gösterilmiştir (Evgin & Çalışkan, 2018; Gündüz & AYTEKİN, 2015). Literatür ile benzer şekilde çalışmamızda mobilyaların sivri uçlarını ve köşelerini korumaya alanların ve BPA ve PCBs gibi kimyasal kanserojen madde içeren oyuncak almadığını bilenlerin üniversite mezunu annelerde daha yüksek olarak saptadık (p=0.001 ve 0.002, sırasıyla).

SONUÇ

Ebeveynlerin sık olarak görülen ev kazalarını önleme konusundaki bilgi düzeylerinin eksik olduğu göz önüne alındığında, bu çalışma, 1-5 yaş arası çocukların ev içinde karşılaşılabileceği kazalar, koruyucu faktörler ile güvenlik bilgisi ve becerileri eğitiminin etkisi hakkında önemli

Çıkarımlar sunmaktadır. Eğitim seviyesi yüksek olan niversite mezunu ebeveynlerde, mobilyaların sivri uçları ve köşelerini korumaya alanların ve BPA ve PCBs gibi kimyasal kanserojen içeren oyuncakları almadığını bilenlerin daha fazla olması bize eğitimin, kazaları nleme ve tedbir alma konusundaki etkisi, hakkında önemli bir sonuç vermektedir. Ev içerisinde yaşanabilecek kazalara yönelik olarak multidisipliner bir çalışma ile, başta sağlık alanında hizmet sunan profesyoneller olmak üzere eğitim ve iř güvenlik uzmanları da bu konuda aileleri bilgilendirmelidir.

Yazar Notları: Yazar, bu çalışma için herhangi bir finansal destek almadığını açıklamaktadır.

ıkar atışması: Yazar herhangi bir çıkar atışması beyan etmemektedir.

KAYNAKLAR

- Abd El-Aty, N. S., Mofteh, F. M., Ibrahim, H. D. F., & Hassanen, R. H. (2005).** Assessment of knowledge and practice of mothers toward home accidents among children under six years in rural areas in Assiut Governorate (2003). *Ass Univ Bull Environ Res*, 8, 11-28.
- Atak, N., Karaoglu, L., Korkmaz, Y., & Usubütün, S. (2010).** A household survey: unintentional injury frequency and related factors among children under five years in Malatya. *The Turkish journal of pediatrics*, 52(3), 285.
- Bauer, R., Steiner, M., Kisser, R., Macey, S. M., & Thayer, D. (2014).** [Accidents and injuries in the EU. Results of the EuroSafe Reports]. *Bundesgesundheitsblatt Gesundheitsforschung Gesundheitsschutz*, 57(6), 673-680. Retrieved from <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/24838539>. doi:10.1007/s00103-014-1969-5
- Büyük, E. T., Çavuşoğlu, F., & Teker, E. (2015).** Sıfır altı yaş arası çocuğu olan annelerin ev kazalarına yönelik güvenlik önlemlerinin tanınması. *Düzce Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 5(3), 17-22.
- Conk, Z., Başbakkal, Z., Bal Yılmaz, H., & Bolışık, B. (2013).** Pediatri hemşireliği: Akademisyen Tıp Kitabevi. In: Ankara.
- Demirtas, M. S. (2021).** The Knowledge Level of Parents about Kitchen Accidents Occuring in Children Aged 1 - 5 Years Old. *EC Paediatrics*, 10, 142-149.
- Evgin, D., & Çalışkan, Z. (2018).** Çocuklarda görülen ev kazaları ve annelerin kazalardan korunmaya yönelik uygulamaları. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 11(59), 671-678.
- Flores, G., Fuentes-Afflick, E., Barbot, O., Carter-Pokras, O., Claudio, L., Lara, M., Mendoza, F. (2002).** The health of Latino children: urgent priorities, unanswered questions, and a research agenda. *Jama*, 288(1), 82-90.
- Gündüz, G., & Aytekin, A. (2015).** Annelerin çocuklarını ev kazalarından korumaya yönelik tutumları ve etkileyen faktörler. *İzmir Dr. Behçet Uz Çocuk Hastanesi Dergisi*, 5(3), 184-192.
- Ibrahim, H. (2004).** Investigative epidemiology of childhood accidents in EL-Fatah district. *Doctor Thesis, Faculty of Medicine, Assiut University*.
- İnanç, D. Ç., Baysal, S. U., Çetin, Z., Coşgun, L., Taviloğlu, K., & Ünüvar, E. (2008).** Çocukluk çağında yaralanma kontrolü: Ailenin davranışı ve güvenlik danışmanlığı. *Turkish Archives of Pediatrics*, 43(4).
- Inbaraj, L. R., Rose, A., George, K., & Bose, A. (2017).** Perception of unintentional childhood injuries among mothers in rural South India. *Indian J Public Health*, 61(3), 211-214. Retrieved from <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/28928307>. doi:10.4103/ijph.IJPH_162_16
- Jullien, S. (2021).** Prevention of unintentional injuries in children under five years. *BMC pediatrics*, 21(1), 1-11.

- Karatepe, T. U., & Nalan, A. (2013).** 0-6 yaş çocuklarda ev kazası geçirme sıklığı ve ilişkili faktörler. *Uludağ Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi*, 39(3), 165-168.
- Mayes, S., Roberts, M. C., & Stough, C. O. (2014).** Risk for household safety hazards: Socioeconomic and sociodemographic factors. *Journal of safety research*, 51, 87-92.
- Mohammed, A. R., Mohammed, N., & Byoumi, M. (2013).** Supportive strategies regarding accidents prevention for mothers of children under five years old. *Jbah*, 3, 1-11.
- Nicolais, C. J. (2014).** Maternal health and child behaviors as risk factors for child injury.
- Organization, W. H. (2017).** World Report on Child Injury Prevention. Retrieved from http://www.who.int/violence_injury_prevention/child/injury/world_report/en/.
- Özmen, D., Ergin, D., Şen, Ö. G. N., & Çetinkaya, A. G. A. Ç. (2007).** 0-6 yaş grubu çocuğu olan annelerin ev kazalarına yönelik güvenlik önlemlerinin tanınması. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 12(12).
- Pressley, J. C., Kiragu, A., Lapidus, G., Pomerantz, W. J., Ford, H., & Barlow, B. (2009).** Race and ethnic differences in a multicenter study of home safety with vouchers redeemable for free safety devices. *Journal of Trauma and Acute Care Surgery*, 67(1), S3-S11.
- Slemaker, A., Espeleta, H. C., Heidari, Z., Bohora, S. B., & Silovsky, J. F. (2017).** Childhood injury prevention: predictors of home hazards in Latino families enrolled in SafeCare®+. *Journal of pediatric psychology*, 42(7), 738-747.
- Şahiner, P. (2009).** *Sosyoekonomik düzeyi düşük hanelerde ev kazası insidansı ve nedenleri*. Kocaeli Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü,
- Theurer, W. M., & Bhavsar, A. K. (2013).** Prevention of unintentional childhood injury. *Am Fam Physician*, 87(7), 502-509. Retrieved from <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/23547592>.
- Watson, M. C., & Errington, G. (2016).** Preventing unintentional injuries in children: successful approaches. *Paediatrics and Child Health*, 26(5), 194-199.
- Yıldırım, N., & Kublay, G. (2016).** 1-4 Yaş çocuklarına yönelik ev kazalarını önleme programının etkinliği. *Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi*, 3(2), 1-13.